

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Σόμερσετ Μομ, μια ιστορία από τα παλιά

Τον Οκτώβριο του 1939 η «Καθημερινή» αρχίζει να δημοσιεύει σε συνέχειες το μυθιστόρημα του Σόμερσετ Μομ «Ο κατάσκοπος», όπως είχε μεταφραστεί τότε το βιβλίο «Άσεντεν ή ο Βρετανός πράκτορας», που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Πατάκη (μετάφραση: Μαρία Λαϊνά, Μάνια Μεζίτη). Η εμφάνιση και πάλι του Σόμερσετ Μομ (1874-1965) στα ελληνικά βιβλιοπωλεία, με έναν τίτλο όχι πολυδιαβασμένο αλλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικό, μας θυμίζει τις εποχές που το όνομα του Βρετανού συγγραφέα ήταν ανάμεσα στα δημοφιλέστερα.

Ο «Άσεντεν» είχε κυκλοφορήσει για πρώτη φορά στην Αγγλία το 1927, όταν ήταν ακόμη νωπές τρέπον τινά οι μνήμες του Μεγάλου Πολέμου. Ο ίδιος ο Μομ είχε εργαστεί στη Βρετανική Μυστική Υπηρεσία και οι διάφορες ιστορίες που αφηρτίζουν τον «Άσεντεν» (υπάρχει και Έλληνας πράκτορας) αντλούν από τις δικές του εμπειρίες. Ο «Άσεντεν» είχε κυκλοφορήσει στα ελληνικά και σε αυτόνομη έκδοση το 1961 από τις εκδόσεις Αργώ σε μετάφραση Γιώργου Ασπροποταμίτη (οι δημοσιεύσεις στην «Καθημερινή» την περίοδο 1939-40 δεν εμφανίζουν όνομα μεταφραστή, όπως άλλωστε συνηθίζονταν τότε).

Ο «Άσεντεν» είχε προκαλέσει αίσθηση όταν κυκλοφόρησε. Η μόδα των κατασκοπευτικών μυθιστορημάτων είχε αρχίσει τη δεκαετία του 1890, με τον ανταγωνισμό ανάμεσα στις αυτοκρατορίες των Βρετανών και των Γερμανών, αλλά και με την υπόθεση Ντρέιφους στη Γαλλία. Ήταν όμως μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο που καλλιεργήθηκε εντατικά ως είδος (και αργότερα με τον Β΄ Παγκόσμιο και τον Ψυχρό Πόλεμο). Ο Σόμερσετ Μομ ήταν ήδη διάσημος όταν βγήκε ο «Άσεντεν». Είχε ήδη επιτυχία ως θεατρικός συγγραφέας, αλλά μέσω της λογοτεχνίας απεικονιζόταν στο μεγάλο κοινό. Το 1915 είχε κάνει θραύση με την «Ανθρώπινη δουλεία», όπου αξιοποίησε τις γνώσεις του περί ιατρικής, όπως είχε κάνει στον «Άσεντεν» αργότερα, όπου ενσωμάτωσε τις εμπειρίες του από τον κόσμο

των μυστικών πρακτόρων. Το 1939 ο Έρικ Άμπλερ («Η μάσκα του Δημητρίου») και ο Γκράχαμ Γκριν («Ο μυστικός πράκτορας») ανανεώνουν την κατασκοπευτική λογοτεχνία.

Ο Ρέιμοντ Τσάντλερ, όμως, είχε πει πως ο «Άσεντεν» είναι το μόνο βιβλίο κατασκοπείας που πρέπει να διαβάσει κανείς. Είναι ενδιαφέρον επίσης πως το 1963, όταν ο Τζον Λε Καρέ κάνει πάταγο με τον «Κατάσκοπο που γύρισε από το κρύο», ο διεθνής Τύπος θυμάται και την προπολεμική επιτυχία του «Άσεντεν». Ο Σόμερσετ Μομ στο τέλος της ζωής του είναι

Εμφάνιση και πάλι του Βρετανού συγγραφέα στα ελληνικά βιβλιοπωλεία, με έναν τίτλο όχι πολυδιαβασμένο, αλλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικό.

πλέον αποτραβηγμένος στο σπίτι του κοντά στη Νίκαια, στη νότια Γαλλία και δημοσιεύματα της εποχής αναφέρονται ξανά στον «Άσεντεν», παρότι πολλά άλλα βιβλία του (όπως η «Κόψη του ζυγαριού») είχαν μεγαλύτερη επιτυχία.

Στην ιστορία του βιβλίου εμπλέκεται και ο ηθοποιός Τζον Γκίλγκουντ, που τον Απρίλιο του 1960 είχε έρθει στην Αθήνα για ρεσιτάλ απαγγελίας. Η «Καθημερινή» αναφέρει επί τη ευκαιρία σε μία συνέντευξη που είχε δώσει στη Ρώμη. Ένας δημοσιογράφος τον ρωτάει για τον κινηματογραφικό του ρόλο στη μεταφορά του «Άσεντεν» στη μεγάλη οθόνη από τον Άλφρεντ Χίτσκοκ. «Δεν είναι δυνατόν να θυμόμαστε...», είχε πει ο Γκίλγκουντ. «Φυσικά και θυμάμαι», ήταν η απάντησή του δημοσιογράφου. «Με συμπεριωνοίστρια τη Μαντλίν Καρόλ. Φορούσα ένα άσπρο αδιάβροχο και είχατε τότε ξανθά μαλλιά». Ο Χίτσκοκ είχε μεταφέρει στο σενάριο μια ιστορία από τον «Άσεντεν» του Μομ και η ταινία είχε βγει στις αίθουσες το 1936 με τον τίτλο «Μυστικός πράκτωρ» (Secret Agent).

Η αφίσα της ταινίας «Μυστικός πράκτωρ» (1936), σε σκηνοθεσία Άλφρεντ Χίτσκοκ. Βασίζεται σε μία από τις ιστορίες του βιβλίου «Άσεντεν ή ο Βρετανός πράκτορας».